

Az öröm teológiája – bibliás szemmel

1. Az öröm bibliás megközelítése

Ha örömről beszélünk, egyszerre minden érzékszervünk kellemes érintettsége társul a szóképhez: ragyogó színek, kellemes hangok-dallamok, üdítő virágillat, édes ízek, élénk gesztusok, selymes-finom anyagok, cizellált műtárgyak – egy szóval a látás, hallás, szaglás, ízlés, tapintás egész skálája, teljes horizontja. És mind e konkrét, érzékelhető hatások kísérőiként társulnak a megfelelő elvont fogalmak is lelkünkben: a szépség, jóság, rend, harmónia, megelégedettség, béke, egy szóval minden, ami embert boldoggá tehet. S ettől az érintettségtől az ember csodálatosan átváltozik. Megszépül, bölcsebb, erősebb és egészségesebb lesz, ha szívből örül.

Mi hívő keresztények tudjuk, hogy az Atya azért teremtette a világot és minket, hogy örüljünk. A Fiú azért váltott meg minket bűneinktől, hogy még jobban örülhessünk, mint bűnbeesésünk előtt. És azt is tudjuk, hogy a Szentlélek sem áradt ránk másért pünkösdkor, hanem csak azért, hogy el nem alvó csipkebokor lángnyelveként magasztaljuk Istent, és örökre örvendjünk.

Mindez világos – a hit szemével. Ez a tiszta öröm. De mit tegyünk, ha a világ a tiszta források helyett szennyezett víztartályok vályúihoz csődül és terelget minket is örömet szürcsölgetni! „Az ember – mondja Sík Sándor – e sárkányvérből sarjadt fattya véres rögnek, elfeledte, hogy arca régen Isten arca volt.” Elfeledte a tiszta örömet, az igazit, és leragad az öröm karikatúráinál, torzképeinél.

Az öröm torzképeiről egy emlék jut eszembe. Egyik kápláni helyemen tiszteletre méltó családjával és két kisgyermekével találkozom: egy hároméves kislánnyal és egy kétéves fiúcskával. Mindkettőnek adok egy-egy szem cukrot. Köszönjétek meg, mondja a mama. A kislány rám mosolyogva megköszöni, a fiúcska dacosan leszegi a fejét. Erre a kislány szigorúan ráförmed: „Te buta, ha ülülni nem tudsz, legalább löhögj!” – Ez a mi világunk, ezek az öröm torzképei: röhögés, vihogás, favicc, kéjvicc, akasztófavicc termékek. A kislány szavaival élve: ez a világ már csak „löhögni” tud, igazi örömrre szinte képtelen. – Honnan tanulhat meg örülni?

A Biblia szerint a szeretetből teremtő Isten az embert a tiszta öröm forrásvidékére, az Édenbe helyezte. Maga az Éden szó, mint a görög hédüsz vagy a magyar édes szó is, ennek az örömnak ősi ízét idézi. Azért mondjuk – sokan talán már csak mondtuk – az Istenről: édes Istenem, édes Jézusom; vagy emberi vonatkozásban: édesanyám, édesapám, édestestvérem, édes barátom... Amíg ezeknek a szavaknak valóságértéke volt. Ma igen sokan képtelenek ezeknek örülni. Csak – „löhögni”.

Ezért próbáljuk most kinyitogatni ezeket az eldugult, bétaposott édenkerti bibliás forrásokat, hogy érzekeink tisztuljanak az igazi, a tiszta és maradandó örömek meglátására, hallására, szaglására, ízlelésére és tapintására. Mert örvendezésre teremtett minket az Isten! – Emberi ész itt nem igazit el, azért a Szentlélek vezetésére bízunk magunkat, és az öröm teológiájának felvázolásához úti kalauzunk a Biblia lesz.

2. Az örökkön élő Isten öröme

Amikor az örökkön élő boldog Isten önmagáról vall a Szentírásban, általában vidáman lobogó tűzként mutatkozik be választottjai előtt. Külön-külön egyes személyeknek is, meg az egész népe közössége előtt is. Gondoljunk Ábrahámra, akivel tűz-alakban lép szövetségre (Ter 15, 17); Mózesre, akinek az el nem alvó csipkebokor tüzeiben nyilatkoztatja ki magát (Kiv 3, 2); vagy Illésre, akit tűzlovaktól vont kocsin ragad magával a földről (2 Kir 2, 11). Másrészt gondoljunk arra, hogy a pusztai vándorlások közepette a sekhinában, vagyis a nép előtt eget-földet összekötő lángoszlopként járó „Isten-lakásban” volt érzékelhető (Kiv 13, 21); vagy az Isten félelmetes szentségére is utaló törvény-kihirdetéskor a Sinai hegyen, illetve annak lábánál (Kiv 19, 18).

A tűz a Bibliában gyakran jelenti magát az Istent, az ő boldog örök életét és szentségét. Az ember imádságának és áldozatának elfogadását is gyakran a tőle eredő tűzzel hitelesíti az Isten. Gondoljunk Illés nagy lelki párviadalára a Baál-papokkal a Kármel hegyén (1 Kir 18, 38), vagy a Babilonból visszatért nép által megélt tűzcsodára (2 Makk 1, 22). – Mindezek természetesen csak jelek! Annak jelei, hogy az Istenből tűzként kiáradó életöröm az egész világot át akarja járni – az emberen keresztül és az ember közvetítésével – és azt akarja, hogy ez a tűzes öröm hálából gyűjtött választóként visszajelzést adjon neki: az Istennek, az örökkön élő örömmek. Isten tehát az öröm tüzeinek ki- és visszaáradását akarja!

Ez a ki- és beáradó „lélegző” tevékenység keresztény hitünk szerint a Szentlélek műve. A háromszemélyű egy Isten harmadik személye, a Szentlélek az, akit a személyes Örömmek nevezhetünk. Amikor Szent Pál az Isten Országáról, a bennünk megvalósuló uralmáról beszél, azt mondja: „Isten Országja igazságosság, béke és öröm a Szentlélekben” (Róm 14, 17). Az Atya személyében ugyanis az Igazságosság (bibliás tartalma szerint az Életszentség), a Fiú személyében a Béke (a mindennel való kibékülés és helyreállítás), a Szentlélek személyében az Öröm teljessége áll fenn örök „izzásban”.

Az Isten legsajátosabb lelki vagy „lelkes” tevékenysége a tűzzel érzékeltetett öröm. És amikor az embernek – akár egyénileg, akár közösségre – istenélménye van, akkor kimondhatatlan örömben győzhetetlenül erősnek érzi magát. Ahogy már az Ószövetségben is megfogalmazódik: „Az Úr öröme a mi erőnk” (Neh 8, 10). Tudjuk, konkrétan akkor éli meg ezt a nép, amikor a babiloni fogságból hazatérve az életútulás örömét éli át Isten igéjének hallásából. – A legelső nagy közösségi örömmélny is ugyanebből fakadt az Egyiptomból való szabaduláskor. A Peszach, az ószövetségi húsvét örömtüze volt ez Isten népe lelkében. Ennek a szabadító Istenből népébe áradó tűzes örömmek zsolozsmás fellobbanása a Kiv 15-ben megőrzött Mirjám-ének, illetve mózesi győzelmi ének.

Istenből öröm tüze árad, azért hangzik így a próféták mindenkori nyitó szava: „Forduljatok Isten felé, és örömtűzben ragyog az arcotok!” (Vö. Zsolt 34, 6). (Isten „dicsősége” is bibliai érzékletes tartalma szerint izzó tűzragyogást, fényességet jelent.)

Isten el nem alvó tűz, izzó öröm. – Ezért nem kell félnünk a haláltól sem, amely lényegében Istennel való találkozás. Ezt az igazságot természetesen már csak az Újszövetség tudja egyértelműen elénk tárni, Jézus Krisztus személyén és tanításán keresztül. A hívő ember számára a halál pillanata a vigasztaló isteni igének a meghallása: „Menj be Urad örömébe!” (Mt 25, 21, 23). Amikor meghalunk, akkor nem a semmibe, nem a bizonytalanságba és reménytelenségbe, nem a süket és vak ürességbe megyünk, hanem „Isten örömébe”. Mert az ő lényege: el nem alvó tűz, izzó öröm.

Ne feledjük, minden életműködés – égés. Az emberi élet is: lassú égés. Így a Biblia képnyelvén az Isten élete is: izzó tűz-öröm. Másként maga a megtestjesült

isteni Bölcsesség, Jézus Krisztus sem tudta megfogalmazni azt az isteni életet, amelyet nekünk hozott: „Tűzet jöttem hozni a földre, és mi más akarnék, mint-hogy lángoljon” (Lk 12, 49). Ezért jelezte születését égi tűz, a betlehemi csillag, s ezért daloltak örömeiket az angyalok (Lk 2, 14). – És ezért örömhír az evangélium minden szava! (Közismert, hogy az euangelion görög szó jóhírt, örömhírt jelent.)

Az Isten tűzzel ábrázolt és megjelenített, örömet felragyogtató élete nemcsak ószövetségi kép, hanem újszövetségi valóság is. Erről az életet és az egész világot megújító pünkösdi tűz, az apostolokra kiáradó Szentlélek tesz tanúságot (Ap Csel 2, 1 skk). Istennek ugyanabban az Örömtűz Személyében, a Szentlélekben lesz érthető és érzékelhető (már amennyire ez lehetséges) a teremtés titka, mint akiben az újjáteremtés titka. Ehhez azonban Isten hívó emberének is tüzet kell fognia: „Legyetek tüzes lelkületűek”, mondja az Apostol a Róm 12, 11-ben.

3. A teremtő Istennel „szövetséges” ember öröme

Miért teremtette Isten a világot, és benne az embert? – A Szentírásban azt olvassuk, hogy a napot, holdat és csillagokat azért teremtette Isten, hogy jelek legyenek számunkra. Az ünnepek és az örömkalmak jelei! A földet és a tengert azért, hogy lakhelyet és táplálékot adjon az élőlényeknek. Magukat az élőlényeket azért, hogy sokasodjanak, vagyis az életben rejlő lehetőségeket minél teljesebben kibontsák. Az embert pedig azért, hogy mint Isten képmása értelmes és szabad akarattal rendelkező felelős gazdája legyen a teremtményeknek.

Ez a felsorolás így csak igen száraz tanítás lenne a csodálatos pedagógiával rendelkező és szeretetből teremtő Istenről. Különösen, ha nem fejtjük ki, mit jelent a Teremtéstörténet első fejezetében hatszor ismétlődő refrén: „És látta Isten, hogy jó” (Ter 1, 10, 13, 19, 22, 25, 31). A bibliai héber nyelv alapos ismerői szerint ugyanis ennek a kis refrénnek itt az az értelme: És Isten mindezt nagyon örvendetesnek találta. Isten mindezt a maga szeretettől izzó örömeiből, és a mi szeretettől izzó örömeinkre teremtette így, ahogy tette!

A biblikusok hangsúlyozzák, hogy a Teremtéstörténet költemény: himnusz a teremtés szépségéről és a Teremtő örömeiről. Megjegyzendő, hogy az ún. Hetvenes görög fordítás az ebben a kis refrénben használt jelzőt, ill. állítmányi kiegészítőt nem jó-val fordítja, hanem szép-pel, gyönyörűvel. A hatodik, tehát az utolsó refrénben pedig feltűnik, hogy még külön az *íme* és a *nagyon* szó is szerepel. Vannak fordítások, amelyek elhagyják az „íme” szót. Pedig ez prófétai bibliai kulcsszó! Pontosan úgy, mint a különleges szolgálatra meghívottak szavaiban, pl. Márianál az angyali üdvözléskor: „Íme, az Úr szolgálóleánya.” Az íme a magyarban is az álomból ébredés, az „imettségek” élményével jár együtt: Ilyen szép még álmomban sem hittem volna, ami most valóság! (Máriában az istenanyai öröm, a teremtéskor az Isten nagyságán és a világ szépségén megélt csodálkozás.)

Szűz Mária örömét részletesen is kibontja az evangélium: hogyan ment sietve Mária a hegyeken, hogy elbeszélje és kiénekelje felfoghatatlan örömét, amint Szent Lukács evangéliumában olvassuk (1, 39, 55). – Ugyanez a bibliai „íme” szó áll a Teremtéstörténet hatos refrénjének csattanójában is. Értelme: „Isten örvendezik műveiben” (Zsolt 104, 31), Isten végtelenül örül a teremtésnek, és azt akarja, hogy mi is örüljünk: „Örüljön az ég, ujjongjon a föld, vele együtt zengjen a tenger s ami benne van! Vigadjon a rét és minden virága, örüljenek az erdő fái az Úr színe előtt! Mert nézd, közeledik, jön” (Zsolt 96, 11–13). Minden örüljön! Addig is, míg Isten lesz minden mindenben, – mondhatnánk szentpáli szóval (Vö. 1 Kor 15, 29).

A teremtés isteni örömeinek továbbregzését halljuk ki a Példabeszédek 8, 30–31-ben is: „Ott voltam mellette, mint kedvence, napról napra csak bennem gyönyörködött, mindig játszottam színe előtt. Játszottam az egész földkerekségen, s örömmel voltam az emberek fiai között.” E sorok a teremtő örök Bölcsességet írják le. Jellemző, hogy Egyházunk liturgiája ezt a részt Mária-ünnepeken olvastatja fel, hiszen Mária volt képes a legtökéletesebben befogadni a teremtő Isten örömét. Mintha azt mondaná az Egyház: Így tud örülni az Isten! És hogy emberszív is képes befogadni ezt az örömet, – nézz Máriára!

Ez az izzó tűzként, lobogó lángként örvendező és az egész világot örvendeztető Isten szövetségre lép az emberrel. Ez a szövetség „házassági” szövetség. Olyan egyévváló szeretetegység, amely termékeny, életet sokszorozó. Mint az egymást szerető házaspár élete: Az Ószövetség nyelvében nincs is külön szó a szövetségre és a házasságra. Isten nagy családot, közösséget, népet akar magának – szeretetből! (Vö. MTörv 7, 7). A „goj” szó helyett az „am” lesz a sajátos szó a Jahvéval tűz, és vér és só-szövetségre kiválasztott „szent nép” jelölésére. Az am szó eredeti jelentése: -val, -vel, együtt, egységben. A „szövetség” az egy és szent életre való egybekelés. Ennek örömét fejezi ki legszebben az Enekek éneke. Az Újszövetségben pedig a királyi menyegzős lakoma népe.

Ez a házassági szövetségi egység hitelesíti a zsoltár szavának igazságát: „Az én örömöm az Úrban van” (Zsolt 104, 34). Ez az öröm viszont, miként Máriában, már az ószövetségi emberben sem tud megmaradni. Kiárad: „Jöjjetek, ujjongjunk az örömtől az Úr, a mi üdvünk sziklája előtt” (Zsolt 95, 1). – Isten akarja, hogy az ember örüljön a teremtménynek, lelje örömét az étkezésben, a munkájában és annak gyümölcseiben... (Préd 2, 24; 3, 22; 9, 9; ill. Péld 5, 15; Sir 26, 2). Örvendjen a szüretnek és az aratásnak (Iz 16, 10; Zsolt 126, 5), de különösképpen gyermekeinek (1 Sám 1, 5; Péld 10, 1; Zsolt 113, 9; Jn 16, 21). Örülni kell azonban az egészségnek, egy jó szónak, sőt egy kedves tekintetnek is (Péld 17, 22; 12, 25; 15, 30); a közösségekben a testvéri együttlétnek (Zsolt 133), de mindenképp a templomi gyülekezethez: „Öröm töltött el, amikor jelezték: Induljunk az Úr házába” (122, 1). Határtalan az ünnepeken megnyilatkozó öröm áradása is: Zsolt 42, 5; 68, 4; 102, 2 stb. – Izaiás próféta szerint minden nemzetnek ebből az Isten népe öröméből kell majd egyszer üdvöt merítenie. (Vö. Iz 11, 3; 55, 1; 56, 6).

A hűséges szövetségi élet sajátos belső lelki örömei azok, amelyeket az igaz ember az Isten igéjével való töltekezésből nyer (Jer 15, 16), de főképpen kívánatosak az alázatos, szelíd, egyszerű szív örömei (Zsolt 149, 4), amelyek még a szorongatások közepette is megmaradnak az igaz emberben (Zsolt 119, 43).

4. A Megváltó Istenember, Jézus Krisztus öröme

A Teremtő Istennel legtökéletesebben egyévvált „szövetséges” ember az ember Jézus Krisztus, aki „örömben” megváltott minket és az egész teremtett világot. – Az evangéliumi kinyilatkoztatás szerint Jézus két helyen beszél az ő „saját” öröméről. Mind a kétszer búcsúbeszédében. Először a szőlőtőről és a szőlővesszőkről mondott emlékezetes allegóriájában (Jn 15, 11): „Ezeket azért mondtam nektek, hogy az én örömöm legyen bennetek, és örömtök ezzel teljes legyen.” Azután az apostolokért végzett főpapi imájában (Jn 17, 13): „Most hozzád megyek, ezeket pedig elmondtam a világon, hogy az én örömöm teljesen az övék legyen.”

Mind a két szentírási hely a mennyei Atya akaratának tökéletes teljesítésére vonatkozik. Az Atya akarat, tetszése (öröme) pedig az újjáteremtés nagy terve, az egész világ megváltása és üdvözítése, hogy majd „Isten legyen minden mindenben” (1 Kor 15, 28). És ez az örök atyai akarat, ez a Fiúnak emberi ésszel fel-

foghatatlan „önkiüresítése”, a legteljesebb szolgasors vállalása, megalázkodása és engedelmsége a halálig, mégpedig a kereszthalálig (Fil 2, 7–8). Az evangélium szavai szerint Jézus embersége is beleremegett-belevónaglott ennek az örömforrásnak a megnyitásába: „Atyám, ha lehetséges, vedd el tőlem ezt a kelyhet; de ne az én akaratom teljesedjék, hanem a tiéd” (Lk 22, 42). Ehhez a kínhoz szinte csak gyenge hasonlatnak tűnik az édesanya fájdalmából született új élet. (Vö. Jn 16, 21). – Akármilyen nehéz is az ilyen próbatételt nekünk is mint egyetlen igazi örömforrást elfogadni, nincs más tökéletes modellünk: „Tekintsünk fel a hit szerzőjére és bevezetőjére, Jézusra, aki a felkínált (földi) öröm helyett a kereszthalált szenvedte el anélkül, hogy a gyalázattal törődött volna, s most az Isten trónjának jobbján ül” (Zsid 12, 2).

Jézusnak ezt az egyetlen „saját” örömét ember soha ki nem gondolhatta volna. Ennek az elfogadása hitünk próbája. Az ilyen kipróbált hit viszont kimeríthetetlen öröm forrása, sőt már a mennyei dicsőség előíze! (Vö. 1 Pét 1, 3–9). „Ne ütközzetek meg azon a tüzes kohón, amelyen próbaképp kell átjutnotok, mintha hallatlan dolog történnék veletek, hanem örvendeztetek, ha részt vehettek Krisztus szenvedéseiben, hogy dicsősége kinyilvánulásának is szívből örvendeztesetek” (1 Pét 4, 12–13).

Hogy az egyetlen és igazi, maradandó öröm teológiájának a gyökere a kereszt teológiája, erre Prohászka szavával azt is mondhatnánk: aki nem érzi, nem érti. De inkább szentmiséink úrfelmutatási akklamációját idézzük: „Íme, hitünk szent titka!” – Ennek a ragyogó hittitoknak mintegy árnyéka sötétül a kereszt alatt „löhögő” szerencsétlen gúnyolódók nyomorultul emberi magatartásában: „Ha Isten Fia vagy, szállj le . . .” (Vö. Lk 23, 35–37). Az Egyház méltán imádkozza Megváltója nevében az igaz ember énekét a 92. zsoltárban: „Tetteid, Uram, örömmel töltenek el, kezéd művein ujjongok; mily fölségesek tetteid, Uram, s gondolataidat nem lehet kifürkészni. Az értelmetlen ember nem foghatja fel, a balga nem ismeri meg őket soha . . .” – Az igazi éltető örömnak ezeket a halálosan (önmagára végzetesen, mert gyilkosan és öngyilkosan) groteszk árnyékát jól ismeri a Biblia. Azokat az örömpótlékokat, amelyeket minden kor „balgája” kerget: a bűnös cselekedetek által hajszolt örömfüggőket, az igazak rossz sorsán érzett kárörömet stb. (Vö. Zsolt 13, 5; 35, 26). – A Megváltó Istenember, Jézus Krisztus ezekért is szenvedett, s a Szentlélekben örült megtérésükön.

5. A Jézus Krisztusban újjáteremtett ember öröme

Milyen is hát isteni Megváltónknak és Üdvözítőnknek az a sajátos öröme az ő földön továbbélő Testében: az Egyházban, a hívekben? – Ez az öröm a Szentlélek gyümölcse „öröm a Szentlélekben” (Gal 5, 22; Róm 14, 17). Csak a Szentlélek képes adni azt az erőt, hogy a kereszt teológiájában az igazi és maradandó öröm teológiáját ismerjük fel. A Szentlélek evangéliumának nevezett Apostolok Cselekedetei ezt így váltja életre: A főtanács tagjai „behívták az apostolokat, megbotoztatták őket, azután meghagyták nekik, hogy ne beszéljenek Jézusról, s végül szabadon engedték őket. Ők pedig örvendezve távoztak a főtanács elől, mivel méltónak bizonyultak, hogy Jézusért gyalázatot szenvedjenek” (5, 40–41). – A Jézushoz külső megjelenésében is hasonló „Úr testvére”, Jakab apostol pedig egyenesen így kezdi a mennyei Bölcsesség magasztalását: „Nagy örömnél tartásatok, testvéreim, ha különféle megpróbáltatás ér. Hiszen tudjátok, hogy hitetek erőpróbája állhatatosságot eredményez . . .” (Jak 1, 2). Azt csak isteni bölcseséggel, hittel lehet megérteni, hogy a szegénység és az üldöztetés a tökéletes örömet adja meg.

A nemzetek Apostola szerint a krisztushívők „ha szomorkodnak is, mindig örvendezők” (2 Kor 6, 10); és öröm tölti el őt is, azokat is a szenvedésben: „Nagy

a bizalmam bennetek; és szívesen dicsekszem veletek. Vigasztalás tölt el, és minden bajom közepette túlrad bennem az öröm” (Uó. 7, 4). – Igen lényeges a Krisztusba öltözött ember szemléletében, hogy természetesnek tartsa: a hit öröme csak keresztből születik. A tesszalónikaiaknak dicsérőleg írja az Apostol: „A sok nehézség ellenére is a Szentlélek örömével fogadtátok az ígét...” (1 Tessz 1, 6).

Az Egyház szempontjából fontos kinyilatkoztatás, hogy a maradandó örömhöz fakasztó szenvedés nem csupán az egyéni üdvösséget, hanem az egész Egyház megdicsőülését is építi. A kozmikus Krisztustest tagjairól szóló tanításában Teilhard de Chardin a Kolosszei levél szemléletéből indul ki. Ebben a levélben olvassuk ezeket az emlékeztető szavakat: „Örömmel szenvedek értetek, és testemben kiegészítem azt, ami még hiányzik Krisztus szenvedéséből, Testének, az Egyháznak javára.” (Kol 1, 24). A keresztyén ember így lesz az épülő Krisztustestnek partikulája, részecsskéje. Az Apostol egyenesen a vértanúságra való vágyakozásig fokozza ezt a Krisztusba öltöző „részecskegyorsítást”, az egész Egyházat átjárni képes öröm-energia felfokozást: „Még ha a hitetekért hozott áldozaton és szolgálaton felül véremet is ontják, örülök és együtt örvendek mindnyájatokkal. Örüljetek ti is, és örvendjetelem” (Fil 2, 17–18).

Mіндеzt összefoglalva: akik Jézus Krisztusba öltöznek (= hisznek), azok Jézus „saját” örömét, az öröm teljességét birtokolják (Jn 17, 13). Jézusnak ez a szava sorozatos igazolást nyer az Apostolok Cselekedeteiben: „A tanítványokat pedig a Szentlélek öröme töltötte el.” (13, 52). S amit Keresztelő János önmagának mint „a völgegy barátjának öröméről” mind Jn 3, 29-ben, az az ApCsel 2, 42–47 tanúsága szerint a hívők életében teljesedik. Ennek eredménye az, hogy „az Úr napról napra növelte az üdvösségre rendelték számát”. – Jézus szerint a hívőknek akkor sem szabad az üdvösségre abbahagyniok, ha ő „egy kis időre” eltávozik szemük elől. Hiszen az Atyához megy, s az Atyával együtt ő is küldi a Szentlelket. „Ti most szomorkodtok, de majd viszontlátlak titeket. Akkor örülni fog szívetek, és örömtöket senki el nem veszi többé tőletek.” (Jn 16, 22).

6. A megvalósult Isten Országa és az üdvözültek öröme

A megvalósult Isten Országa a Biblia nyelvén mindenekelőtt Istennek a nyolc boldogságban megfogalmazott és kivirágzott öröm-ajándéka. Hogy mi ennek az Országának (úrságnak, Isten uralmának) földi sorsa, az a nyolc boldogság zárószavai fogalmazzák meg csattanósan: „Boldogok vagytok, ha miattam szidalmaznak és üldöznek titeket, és hazudozva minden rosszat fognak rátok. Örüljete és ujjongjatek: nagy lesz a jutalmatok a mennyben. Hiszen így üldözték előttem a prófétákat is” (Mt 5, 11–12). A prófétákra utalás mutatja, hogy ez a megállapítás az egész üdvtörténetre érvényes. Annak ellenére, hogy az Ószövetségben főként Izaiás által megjövendölt messiási örömök a mérhetetlen szenvedések mélységes kútjából fakadnak itt a földön, ezért az Országért érdemes minden kincset örömmel odaadni! (Vö. Mt 13, 44: „Hasonlít a mennyek országa a szántóföldön elásott kincshez. Egy ember megtalálja a kincset, de titokban tartja. Aztán örömben fogja magát, eladja mindenét, amiye csak van, és megszerzi azt a szántóföldet.”)

Mihelyt megfogam Mária méhében ez a még csak egyszemélyi Isten Országa, már örömet fakaszt. Nemcsak Máriában, hanem a Szentlélektől eltöltött, bár még meg sem született Keresztelő Jánosban is (Lk 1, 44). De örömet hoz angyaloknak-embereknek, egyszerű pásztoroknak és bölcs mágusoknak... Sőt azt is megtudjuk, hogy az ő megjelenésének napját örömmel várták a próféták (Mt 13, 17); de még Ábrahám is „ujjongott, hogy láthatta ezt a napot” (Jn 8, 56). Az Isten Országa megvalósulásának örömét csak a legpompásabb királyi menyegzős

lakoma képével lehet leírni, amelyen a vendégek (Jézus követői) nem búsulhatnak-bőjtölhetnek, míg velük van a vőlegény (Lk 19, 37). Lépten-nyomon csodák történnek itt, de nem maguknak a csodáknak kell örvendezni, hanem a megtéréseknek, s annak, hogy „nevetek fel van jegyezve a mennyben” (Lk 10, 20). Úgy kell örvendezni, ahogy a pásztor örül a megtalált báránynak, ahogy az asszony a megtalált drachmának, az apa a megtalált tékozló fiúnak... „Éppúgy örülnek majd Isten angyalai egy megtérő bűnösnek” (Lk 15, 10).

Az üldözöttek „szentlelkes” örömről költői képekben jövendöl Izaiás próféta, ahogy azt különösen az Emmánuel-könyvben (6–12. fej.), a Vigasztalások könyvében (40–45. fej.), majd a „fájdalmak férfiaról” (53), és végül Jeruzsálem dicsőségének helyreállításáról (60–62. fej.) leírja.

Az Újszövetség legutolsó és egyetlen prófétai könyve, az Apokalipszis, elbűvölő képekben állítja elének a nagy „krizisz” (ítélet) után az Isten Országa ellenségeinek végső bukását és a próbatételt hűségesen megálló elveszítetetlen örök boldogságát, örömet. Az igazaknak az Antikrisztus uralmát megszemélyesítő Babilon bukása is örömforrás: „Örvendj miatta, te menny, s ti is szentek, apostolok és próféták! Isten megtorolta rajtuk igazságokat” (Jel 18, 20). De még nagyobb öröm a Bárány menyegzős lakomáján való részvétel: „Örvendjünk, újjongjunk és dicsóítsuk őt! Elérkezett a Bárány menyegzőjének napja...” (Jel 19, 7).

Mindezt azonban csak azok fogják fel, akik „kicsinyek” tudnak lenni. „Jézus abban az órában felujjongott a Szentlélekben és így szólt: Áldalak téged, Atyám, mennynek és földnek Ura, mert elrejtetted ezeket a bölcsék és okosak elől, és a kisdedeknek jelentetted ki. Igen, Atyám, így tetszett neked” (Lk 10, 21–22). – Úgy látszik, a felnőttek húsvétjának és pünkösdjének evangéliumát (örömhíret!) sem tudnánk szívünkbe fogadni a gyermekek karácsonyi lelkülete nélkül...

TÖRÖK ENDRE

A szeretet öröme egyetemes

A vérző, szabdalt világban, a tények ellenére is, él a „helyrehozás” reménye. Úgy látszik, legalábbis egyelőre, hogy nincs engedélyezve az összeomlás, valószínűleg azért, mert még nem veszett ki teljesen az emberi lényből a szeretet, habár ez a *szellemi jegy* soha annyira nem volt kitéve a kétségbevonásnak, mint manapság. Minden és mindenki a maga jogát hangoztatja, faj, vallás, nemzet, osztály, egyén, nem is kellő alap nélkül, mivel üldözés és üldözöttség ennek vagy amannak a jogfosztásából fakad. Csakhogy a követelés legtöbbször egy másik, esetleg hasonlóképpen jogos követelés elutasításával együtt hangzik, holott semmilyen rész szerint való igazság nem érvényesülhet, ha nem érvényesül a közös emberi érdek, vagy legalább is nem ennek az érdeknek a nevében kísérletezik az ember, hogy a földön, ezen a számára kijelölt materiális talajon, mint Goethe írja, Isten terve szerint csemetekertet létesítsen. Az egységesnek tervezett, de ebben az egységben megtört világ hullása ellen, kétségkívül lehet, sőt kell is az intézményesség erejével fellépni, az intézményes jóakarat növelheti a szeretetet az emberek között, de mit sem ér az intézményesség, ha a személy, aki e szeretet